Число 45. Львів дня 7. (20) Падолиста 1902. Річник VI.

СВОБОДА

Політичне, просьвітне і господарске письмо для народу.

Виходить що тижня в четвер.

Редакция і адміністрация: Львів, ул. Батория 24.

Видає і за редакцию одвічає: Вячеслав Будзиновский.

Предплата на цілий рік стоїть 4 корони.

За анонси платить ся 20 сотиків від стрічки.

Рекламациї вільні від оплати.

Страйк в парляменті.

З промови посла Брайтера.

Причиною сегорічного незвичайно великого руху селяньского були нечувані відносини в краю; а хоч той рух на разі спинено жандармами, війском і судами, — то він буде все таки повторяти ся і може довести до страшного кінця, коли не полагодить ся раз в Галичині економічної справи селяньства. Галицкий селянин є тим ґрунтом, на котрім опирає ся пановане галицких властителів великих посілостий, що визискують его сили і хитро та насильно загарбують єму его дрібні політичні права, так що галицкий селянин, особливо у східній Галичині, є невільником.

Безпосередною причиною сегорічного руху була соромно мала платня за роботу і нелюдске поведенє дідичів з селянами, так що вкінци хлоп мусів собі сказати: Га, мій Боже! Гарувати від рана до ночи і при тім з жінкою і дітьми з голоду пухнути, цілий совіт годувати своєю працею і за те ще брати буки від паньских посіпак а самому панови давати собі підступом видирати політичні права, — то ліпше не жити! І селяни застрайкували.

Дальше подає бесідник подрібну високість платні за всілякі роботи господарскі, покликуючись то на власні свої спостереженя, то на урядову статистику. Квиток з печаткою і підписом двірского обшару в Чижикові з під Львова доказує, що той двір ще дня 17 червня с. р. платив робітникови 20 кр. на день. Народ голодує, а безстидність дідичів доходить до того, що пр. один сказав до мене: „Добре, що хлоп голодує, бо за топку соли можна мати робітника.“

У дідича Ант. Скшиньского в Журавні служить селянин Мих. Табачиньский. З своєї марної платні мусів панови платити ще комірне за свою жінку і діти. При кінци серпня 1899 р. просив він управителя о дві мірки бульб котрі й так уже відробив; але управитель не хотів єму дати тих бульб. З розпуки бідний слуга взяв для голодних дітий кілька бульб з паньского поля. За те дідич, набивши его пястуком по голові, велів его перевернути на лаву і власноручно вліпив єму 25 буків. Справа оперла ся опісля перед судом.

В перемишляньскім повіті в Станимирі є дідичем Арцішевский, нечуваний скупяга. В потребі обіцює він пр. 30 кр. за вижатє копи збіжа; але місяцями зволікає з виплатою, а вкінци потручує собі то за те, то за се так, що виплачує по 5—6 кр. від копи.

В Козлові дідич платить форналям по 30 зр. на рік і дещо збіжа. Коли парібок занедужає на пів дня, то потручує єму з платні 1 – 2 К; а коли покличуть парібка до войскових вправ, то за 4 неділї потручує єму 15 зр. У того самого дідича придибав раз посіпака 75-літного чоловіка, що ніс з ліса кавалок дерева; він здер з него одіж і так серед зимна погнав его до двора, де пан казав старенького перевернути і вліпив єму тим самим патиком три буки.

В Железові великім, в повіті каменецкім, є державцем Бурґгард; 25-літний его синок подибав раз 70-літного Стефана Пеха, як пас корову в рові, що на половину належить до громади, а на половину до двора. Панич заняв старого разом з коровою до двора і так его обив, що нещасного треба було аж на возї відвезти до дому, де він кілька місяців відлежав хорий. Крім того заграблено Пехови ще й кожух за шкоду, яку нібито зробила корова. Свого парібка Подолюка за те, що той взяв собі раз в зимі трісок зо двора до дому, казав той сам панич звязати і на цілу ніч кинути до хліва. Єго отець, сам державець Бурґгард, знаний з того, що за найменшу шкоду, яку зробить єму хлопска худоба, грабить селянам кожухи, котрих назбирав уже кількасот.

Абрагамович звик до роботи брати на кілька неділь діти з Дроговижа з дому сиріт; але коли приходить до виплати, то ексцеленция платить аж тогдї, коли его до того змусить суд на жалобу дроговижского заведеня.

Селянин платить два, три і чотири рази більше податку, ніж дідич, так що хлоп властиво платить більшу часть податку за дідича. В Яричеві старім мають двори 1264 гектарів землї, а громада 697; двори платять ґрунтового податку 3943·82 К, а громада 5636·56 К! В Ляшках королївских перемишляньско повіту має дідич майже цілком такий сам обшар землї як громада; дідич платить 900 К, громада 2800 К. І так є майже всюди.

Коли до того додати всїлякі гнобленя і несправедливости, яких наш селянин зазнає від властий, то лише незвичайною покірностию нашого селянина дасть ся пояснити, що він не схопив ся до кровавої революциї. Чиж при такім станї річий треба було аж якого зазиву до страйку? Чи не досить уже довго натерпів ся хлоп, поки рішив ся на страйк, на той перший і найпростїйший спосіб самооборони?

Дідичі зараз від початку підняли нечуванний крик, мов той злодій, що утїкає і кричить: „Ловіть! ловіть!“ Вони нїчого не залишили, щоби показати себе жертвами каригідної аґітациї. Бігали від старости до старости. до намістника взивали помочи. А коли селяни заховували ся цїлком спокійно, почато їх найпоганїйшими способами дражнити, щоби штучно викликати розрухи.

Мимо такого ледачого поведеня дідичів ще й власти виступили против селян, котрі нічим не провинили ся, як хиба тим, що користали зо свого коаліцийного права. За те, що хлоп не хотїв дальше робити за дармо на паньских ланах, заляно майже цїлу східну Галичину войском. Мадяри були вправдї страшною карою для селян: всьо крали і грабили наче в завойованім краю. Заведено правдивий стан виїмковий і допускано ся неімовірних насильств, лише щоби селян налякати і до роботи змусити. Всї галицкі власти, ба навіть і судівництво, що то завсїгди вирокує іменем цїсаря, пішли на службу шляхтичів.

Так пр. взивали комісарі по 10 або й більше відпоручників селян до двора нібито для переговорів; а коли люди являли ся у дворі, увязнювали їх жандарми і закованих гнали милями до суду, де їх на цїлі місяцї замикано в слїдстві. Межи тими людьми бували й такі, що зовсїм не мішали ся до страйку, а лише на просьбу, звичайно таки самого комісаря, принимали ся посередництва між страйкарями а двором; сотки таких цїлком невинних людий арештовано і місяцями тримано у слїдстві. Питаю ж ся: в котрій культурній державі позволила би собі власть таких л а й д а ц т в? Хто тим бідним невинним людям нагородить їх кривду? Коли Ви, пане президенте мінїстрів, не покараєте ті лайдацтва, то заслугуєте хиба, щоби Вас на рівнї мати з тими людьми, що їх допускали ся!

У львівскім повітї в Журавниках і в Сухорічу, хоч панував повний спокій, казав комісар Єловіцкий множество людий арештувати. Коли вони указували на свою невинність, то він казав, що умисно велить їх арештувати, бо вони вибрали собі послом редактора Брайтера.

В теребовельскім повітї в Кобиловоках також було цїлком спокійно. Приїхав повітовий секретар Вісняньский і велів жандармам призвати до двора страйкуючих парібків двірских. Два парібки не зняли капелюхів перед посесором. Жандарм дав обом в лице. Той сам секретар таку давав науку громадскому десятникови: „Як здиблеш кого із страйкового комітету, то бий буком.“ На те сказав десятник. „Ба, то мене суд покарає!“ — „Не бій ся — каже секретар — тілько так бий, щоби нїхто не видїв!“

До Базару прийшло войско. Люди, що рідко коли бачать войско, з цїкавости поставали юрбами на улици. Тогдї повітовий комісар велїв войску арештувати їх. Люди повтїкали до церкви. Але войско на розказ комісаря впало до церкви і вигнало відтам людий, а при дверях арештували їх жовнїри і жандарми. Коли би таке зробили турецкі башибожуки, то не дивно би було; але се зробили ц. к. австрийскі жовнїрі на розказ ц. к. урядника!

В бережаньскім повітї в Мечищові державець підвисшив робітникам платню о 10 кр. Зараз на другий день дістав візванє до староства, а староста всїв на него словами: „Як Ви сьмієте щось такого робити? Ви-ж тим руйнуєте дідичів в повітї!“

Як заховувало ся войско, покаже кілька прикладів. В Гнилицях капітан візвав селян дати підводи, щоби з сусїдних сіл спровадити робітників. Розуміє ся, що селяни не послухали. За те казав капітан жовнїрям бити людий кольбами; а коли опісля жалували ся на те люди перед повітовим комісарем, капітан сказав, що нїчого не знає.

В Каменецкім повітї в Убиню лучила ся така пригода, котру я бачив на власні очи. Люди з Убиня візвали мене приїхати до них, щоби зробити згоду з двором. Коло полудня того дня, коли я мав приїхати, ждали мене люди край села при дорозї, сидячи над ровом. Се не подобало ся дідичеви Доманьскому, отже просив молодого, може 20-літного ляйтнантика від гузарів, щоби казав людий розігнати. Гузари на его приказ ударили в ґальоп на людий з заду, рубаючи на всї сторони шаблями. Перестрашені розбігли ся селяни і жінки з малими дітьми; але в тій хвили на команду ляйтнанта ударили гузари на людий знов з заду. Коли люди поутїкали до хат і по полях, то ляйтнант розпустив за ними гузарів поодиноко, а ті ломили плоти, впадали до хат, ломили двері і вікна і валили шаблями, кого подибали. Сам ляйтнант допав одного хлопа в хатї сусїда і три рази стягнув его шаблею по голові, так що бідачиско непритомний повалив ся на землю. Около 30 людий поранено тогдї шаблями. Се бачив я на власні очи.

В селї Якторові також кількоро людий тяжко покалїчено, а навіть на смерть порубано.

Який пострах пішов по народї через таке поведенє войска і жандармів, видно з того, що один невинний селянин з Журавник збожеволів, коли его хотїли арештувати. Одна 16-літна дівчина у Скнилові, в Золочівскім повітї, коли жандарми впали в ночи до хати арештувати її брата Івана Конобу, з переляку повалила ся мертва на землю.

Так то за згодою правительства господаровано на услуги панам!

Вкінци прийшла хвиля, коли суди іменем цїсаря мали виміряти справедливість невинно обжалованим селянам. Отже нїколи ще судівництво не віддало ся на услуги верховодячого сторонництва так, як тепер.

Сотки селян тримано у слїдстві без жадної иншої рациї, як лише длятого, як сказав сам прокуратор в Золочеві, щоби люди не схотїли знов застрайкувати при копаню бульб. А як поступовано з людьми при слїдстві, нехай покаже ось сей приклад:

В повітї золочівскім у Вільшаници застрайкували селяни. Приїхав повітовий комісар, панич Пшибиславский, дня 26 липня і того самого дня списав протокол з начальником громади, з писарем і двірскою челядию. Він умів так підходити питанями і такі видобувати відповіди та так накрутив протоколи, щоби людий можна було обжалувати о злочин з §§ 98 і 81 з. к. На підставі тих протоколів арештовано 19 селян і жінок, відставлено їх до окружного суду і розпочато слїдство о злочин. У слїдстві вийшло на верх, що протоколи пофалшовані, бо всї сьвідки потвердили під присягою, що вони не так говорили, як списано до протоколу. Тих 19 обжалованих на внесенє прокуратора затримано у слїдстві,

і, хоч слідство укінчено дня 26 серпня, не випущено їх аж 2 жовтня. По переведеній розправі вісьмох цілком увільнено, а двох засуджено на арешт за переступство з § 3 коаліційного закону. Правда, що сімох инших засуджено на вязницю за злочин з § 98 з. к.; але в тих разах, коли жаден з обжалованих не зробив нічого більше, як инші, натягнено переступство коаліційного закону на злочин публичного насильства. Волосє стає дубом, коли читати той вирок: не наведено в нім нічого, що могло би оправдати засуд по мисли § 98-ого з. к. При тій розправі вийшло також на верх, як то жандарми звабили людий до двора, щоби їх там арештувати. Між арештованими був також один, що цілком не творив ся до страйку; але єго таки арештовано, 9 недїль витримано у слідстві і опісля розуміє ся увільнено!

Таких випадків були сотки. На особливу увагу заслугують єще так звані страйкові сенати. Хоч закон при переступствах коаліційного права не знає жадних виїмкових судів, то таки в Галичині творено окремі страйкові сенати. Були то сенати не постійні, а для кождої розправи складано їх окремо. При тім розходило ся о те, щоби по перше один член сенату був доконче дуже острий, а по друге, щоби то був Поляк і прислужник шляхти, бо до руских судів галицка шляхта не мала довіря. Отже сенати завсігди так складано, щоби до розправи засідало трех судів-Поляків і один Русин. Так було пр. в Золочеві. А що там в карнім суді є половина Поляків а половина Русинів, то, щоби в кождім сенаті мати більшість до засуду селян, покликувано Поляків з цивільного суду, хоч вони вже цілими роками не мали жадного діла з карним законом та позабували те, що треба знати карному судиї. Я сам був на розправах і чув, як не чуваним способом вливано на сьвідків, як їх лайкою і криком загулюкувано і підходжено хитрими питанями, щоби відповідали так, як хотів трибунал.

Тимко Капій з Вільшанки малої, засуджений на 5 місяців вязниці, зголосив відклик і просив, щоби єго пущено на волю. Від него зажадано 1000 К кавциї, хоч то чоловік убогий, постійно у Вільшанцї осілий і доси завсігди заховував ся бездоганно.

Так люто і безоглядно поступували галицкі суди з селянами. День розправи, на котрий обжалованї з тугою ждали по два й три місяці, був для увязнених визволенєм навіть в такім разї, коли їх засуджено; бо у слідстві в таких комірках, де найбільше 8—10 людий могло змістити ся, тримано по 30, 40, навіть по 46, так що 6—8 людий мусїло спати на однім сїннику! Даремно писали о тім ґазети, бо зараз їх конфісковано. Аж коли скликано державну раду, тоді мов чудом випускано увязнених громадами з слїдчої вязниці.

Треба доконче перевести ревізию процесів. Тим, котрих невинно вязнено, треба з державних фондів звернути заподіяну їм шкоду. Правительство повинно потягнути до одвічальности тих урядників і військових, що допустили ся надужитя своєї власти.

Відкликуюсь панове, до вашої справедливости і до вашого серця: Не дайте тому бідному народови оставати дальше в неволи; голосуйте за внесенями моїм і моїх товаришів: а станете спасителями бідного галицкого нуждарства від шляхотскої кормиги!

З промови п. Дашиньского.

Після урядових виказів з р. 1893 виносить платня робітника в повітах, де були страйки, 20—45 кр. для хлопа, 15—40 кр. для жінки, 12—17 для хлопців і дївчат, — всьо без харчу! Річні наймити, форналї дістають в борщівскім повітї по 18—25 зр. річно, в калїщицкім 24—30 зр., в тернопільскім і збаражскім по 25—35 зр., і то без харчу; звичайно дістають до того ще 10 корців збіжа, котрого нераз і кури не хотять їсти. Та ті викази походять від ц. к. господарского товариства, до котрого належать шляхтичі; отже ті викази троха підмащені, бо шляхтичі стидали ся признатись до платнї, яку направду дають робітникам.

Але що-ж казати про панів, коли навіть сьвященики ось-як правили на проповідях: Ксендз Домарадзкий в Дунаєві, в неремишлянськім повіті, таке говорив в костелі: „У сьвятім письмі розказує Ісус Христос, що один властитель винниці призвав людий на роботу. Одні поприходили раньше другі пізнійше; але господар заплатив усїм однаково, по грошї. А гріш значив тогдї тілько, що тепер 25 кр. Отже бачите, люди, що сам Христос назначив платню для робітника на 25 кр. Хто більше править, той грішить і буде за те смажити ся в пеклї у смолї. Страйки видумав ворог Христа, чорт, щоби вас завести до пекла; а чорт через жидів намовляє вас до страйків.“

Польский сьвященик в Топорові Тимочко так говорив на проповіди: „Що ви робите, люди, що вірите руским радикалам! Всьо, що вони кажуть, то неправда! Нема жадного права о страйках. Русини лише видумали таке право, щоби знищити наших добродіїв, польских дїдичів.“

Робота коло одного гектару поля коштує в долїшній Австриї 63 зр., в горішній 47, на Шлеску 34, в західній Галичинї 20, а у східній 18 зр.!

Коли селяни зажадали лїпшої платнї за роботу, то старости узнали себе від разу за вірних і послушних слуг — не правительства, а панів шляхтичів.

На доказ, як власти віддавали ся на услуги дїдичам, розказує бесїдник ще такі пригоди п. Ґнєвоша: На першу вість про страйк спровадив собі п. Ґнєвош з Манастириск драґонів чи уланів і довго тримав їх у себе. Спровадив також осібним поїздом сторонних робітників, але ті повтїкали єму на стациї в Озерянах. Тогдї удав ся він до урядника на стацию, вилаяв єго за утечу робітників і зажадав, щоби телєґрафічно повідомити жандармерию в Монастирисках, щоби виловити утїкачів. Коли урядник не хотів того зробити, то п. Ґнєвош обсмарував єго опісля перед мінїстром желїзниць, що він стояв по сторонї страйкарів, хоч жаден порядний чоловік не міг би сего взяти урядникови за зле. Отже вислало староство до него окремого політичного урядника, п. Мадейского, котрого кілька недїль годовано у дворі.

Вже по страйках зажадало галицке намістництво від старостів справозданя про причини, перебіг і наслїдки страйків. Отже перемишляньский староста виписав на вісьмох аркушах, що причиною страйку є нужда, що майже в цілім повітї платять за роботу не готовими грішми, а квитками, що хлопів неслихано визискують. Те справозданє звернено старості назад з увагою, щоби не присилав таких односторонних справозданя!

Бесїдник обговорює опісля поведенє судів і державних прокураторів і ударяє головно на те, що без достаточної причини придержувано в слїдчій вязници по кілька недїль або місяців людий, котрих потому або цілком увільнювано від вини і кари, або засуджувано на арешт лише за переступство коаліційного закону. Вкінци відчитує судовий вирок, виданий повівим судиєю Козловским з Нового села. У вироці тим сказано, що 12 селян — вони там вичислені по імени і назвиску — є винні, „бо в липни 1902 р. перед жнивами в часї, не означеним докладно, утворили страйковий комітет“. Більше у вироцї нема нічого. Отже п. Козловский навіть не знає, що в Австриї від р. 1870 є коаліційний закон! Судия п. Козловский карає людий за закладанє тайного товариства, хоч після коаліційного закону страйкові комітети є дозволені і зовсім не є тайним товариством!

Пани повідають, що страйки були рухом національним, і на доказ указують на те, що в західній Галичинї не було страйку. Отже п. Дашиньский поясняє, що в західній Галичинї нема кому страйкувати, бо відтам що року виходить до 100.000 людий на роботу до Прус і Саксонії. Менї самому — каже бесїдник — говорив д. 9 вересня один дїдич з західної Галичини, що все єго збіже єще не тикане на поли, бо анї одного робітника не міг дістати. Є цїлі повіти, де дїдичі мусять до робіт уживати малих школярів, бо старшого робітника не дістануть за гроші.

Але пани таки задумували спроваджувати до східної Галичини сторонних робітників, і тепер пишуть ґазети, що навіть уже замовлено 5000 Хорватів до наступуючих жнив. Отже звертаю увагу, що се була би дуже небезпечна річ; бо спроваджувати тисячі сторонних робітників до краю, де й так є аж занадто робучих рук, а зарібків для них нема, — то значить викликувати социяльну завируху, тручати людий в таке положенє, з котрого єдиним виходом є злочин. Чи оплатить же ся для кількох соток шляхтичів, для кілька соток пявок, доводити два мілїони народу до розпуки і нївечити спокій в краю? Чогось подібного не сьміє допустити жаден мінїстер, хоч би мав зречи ся підпори 56 чи 63 голосів в парляменті.

Інтерпеляция посла дра Коса і товаришів до міністра судівництва в справі конфіскати львівскої часописи „Свобода“.

(Стеноґрафічний протокол. Палата послів. XVII сесия. 162 засїданє дня 23 жовтня 1902.)

В 30 ч. згаданої часописи ц. к. прокуратория у Львові сконфіскувала слїдуючу відозву:

Жертви страйків заповняють вязниці. Страйк єще був не скінчив ся, а ми мали звиш чотири тисячі арештовань.

Справедливости від галицких судів не маємо що надіяти ся, бо они будуть лиш мстити ся на хлопах і невинних руйнувати тяжкими вязницями. В нашім краю не судять в імя справедливости, в імя закона, але в інтересї панів, в інтересї будучности польскої держави. Арешти запаковано страйкарями так, що мури розскакують ся, а поступають з увязненими так, як з дикими, безправними зьвірями.

Руский народ не повинен позволити на се, аби несправедливо і противзаконно засуджені лїцитовано і руйновано за кошти процесів. Цїла руска нация має обовязок заплатити сї кошти.

Третими жертвами страйку суть родини замкнених. Тим родинам, котрим безсовісний староста і єще менше совісний судия видер одиноку робучу силу, руска нация обовязана дати робітника, аби не сповнило ся бажанє правительства і судиї, то є, аби не зруйнувалось господарство.

Обовязок помочи жертвам страйку має особливу народ сих повітів, котрі не страйкували, а де зі страхом перед страйком підвисшено платню без ніяких жертв. Населенє сих повітів повинно знати, що, коли страйкарі пішли за зазивом Народного Комітету і розпочали борбу з гнобителем цілого руского народу, то они боролись і терпіли не лиш за свою власну справу, але за цїлий народ. Цїла отже нация є обовязана злагодити нужду страйкових жертв, зоохочувати їх до дальшої борби, до борби на жите або смерть, так довго, аж поки гнобитель наш не ляже у наших ніг, а навіть під нашими ногами роздавлений і розтертий!

До сего єще слово: По році 1902 може дуже легко прийти рік 1903 і 1904! Сей не повинен захопити нас неприготованих, без средств, без сильної орґанїзациї! Провідники руского народу не повинні спочати так довго, як довго хлоп за свою працю не дістане гідної заплати, як довго не буде зломана неволя руского народу!

Коли пригадаємо собі, що дневник львівского ц. к. намістництва вливав на судиїв жаданєм найтвердших кар для страйкарів, коли пригадаємо собі, що дневник галицкого ц. к. намістника заповідав цілковите зруйнованє тих, котрі правними средствами бороли ся з гнетом і визиском, коли увзглядимо сю обставину, що поступованє ц. к. властий в Галичинї зі страйкарями мало тілько сю цїль, аби страйкарів матеріяльно зруйнувати, мусимо прийти до переконаня, що ц. к. власти в Галичинї хотїли унеможливити всяку поміч для жертв страйку. Щоби унеможливити сю поміч, прокуратор сконфіскував наведену відозву і галицке правительство осягнуло в части свою цїль.

Орґани ц. к. правительства вкинули провокациями в нужду многі сотки хлопів. Народний Комітет хотів злагодити сю нужду, чого єму ніякий австрійский закон не забороняє, а божі закони навіть наказують. Ц. к. прокуратор хотів се унеможливити конфіскатою дотичної відозви, бо він знав, що арештованя і засуди мали одиноку цїль — зруйнувати страйкарів.

Підписані питають: „Як ексцелєнция гадають виправдати сю конфіскату?“

Відень 21 жовтня 1902.

Др. Кос. і товариші.

Інтерпеляция дра Коса і товаришів до мінїстра судівництва в справі конфіскати „Громадского Голосу“. (Протокол палати послів XVII сесия 162 засїданє стор. 44899).

Львівска прокуратория сконфіскувала слїдуючі уступи ч. 15 згаданої часописи:

„Польскі хлопи вже в 1846 році з ножами в руцї говорили з панами о своїй любови.

А руский народ?

В довгій борбі о жите з польскою шляхтою і австрийским правительством, в борбі о житє і право руский народ пробував всяких мирних способів, які єму дала конституция. Руский народ є лагідний, терпів довго — задовго; був послушний правам — але сих прав не слухали польскі верховоди, бо панам, всїм урядам і судам австрийске правительство дало волю доптати право ногами, аби в той спосіб здавити Русинів.

Тепер рускиій народ вхопив за **перед-послїдне** оружиє, за страйк.

Як страйк нам не поможе, то нам лишить ся єще щось.

Острійшим способом викуримо наших гнобителїв.

Страйк є вагою, котра хитаєсь на два боки. Невеличка причина, маленький тягарчик, а вага перехилить ся на сей бік, де вже устає право, а зачинаєсь пановане розпаленої ненависти розруханої маси, до котрої не має приступу анї воля одиницї, анї зимна розвага.

А що ви робите пани? Що робить правительство?

На хлопів, котрі домагають ся хлїба, висилаєте жандармів, війско з наладованими ґверами, драґонів з лискучими шаблями?

Чи вам єще замало, що ся земля напоєна кровавим нашим потом?!

Єще наша кров мусить напоїти еї?

Але дрожіть, аби і ваша кров не напоїла тої землї!

Коли пів тисяч лїт польщеня і гнету руского народу польскою шляхтою,

коли всї права, які польскі пани ухвалили на нашу загибіль,

коли поміч, яку Полякам дає австрийске правительство,

коли все те єще не зломило нас і не змело з лиця землї,

то нехай брати наші стогнуть в кайданах,

нехай пливе безвинна кров руского хлопа,

нехай сиплять що раз сьвіжі могили борцїв —

нас се не зломить;

скріплені кровавим засївом сих жертв не спічнемо на нашій дорозї...

Нехай страйки зломлять криміналом і кровію,

нехай скасують конституцию і заведуть вимковий стан, нехай лиш тїшать ся, що завели спокій в краю!

Але баґнетами і жандармами не удержите спокою!

Ви пани польскі — ви самі научили нас, що кождий Русин ненавидить вас так, як москаль або прусак!

Се ми затямили собі і як довго оден руский хлоп остане між живими, так довго страйк не буде послїдним нашим словом!

Коли страйки не поможуть, прийде черга на щось таке, що вас скоро змете з лиця землї.

Підписані питають, як ексцеленция виправдає сю конфіскату? Відень 21 жовтня 1903.

Др. Кос і товариші.

Інтерпеляция д-ра Коса і товаришів в справі конфіскати 34 ч. „Свободи". (Протокол палати послів XVII. сесия 162 засїдане 23. жовтня 1902 стор. 14892).

В 34 ч. Свободи прокуратория у Львові сконфіскувала слїдуючу статю:

По послїдних виборах до сойму і ради державної пани польскі і урядники не надїялись, що ми схочемо ратувати себе; пани не надїялись, що руский народ буде пробувати вирвати ся з рук польского ката.

Правительство і пани гадали, що ми, чуючи нашу безсильність, не лиш залишимо дальшу борбу але в додатку будемо просити ката, аби на дармо не мучив нас, але аби зробив нам ласку і одним ударом добив нас.

Але руский народ не гадає так скоро загибати; руский народ єще не стратив віри в свою будучність. Народ станув до борби і виграв перший бій — перший страйк.

Вороги скавулїли і пінили ся мов скажені пси, але гадали, що сей страйк був послїдним добутем сил, послїдними судорогами конаючого.

Наш намістник погадав собі: „нехай лиш зачнуть ся процеси, а рускі гайдамаки спокірнїють; они вибють собі з голови всю політику і ріжні бунти, они будуть єще просити свого ворога о помилуванє.

Але гайдамаки не покірнїють, не просять о помилуванє, але противно — они заявляють, що они з галицкими верховодами навіть говорити не хочуть, ще стають до борби на ножі і або згинуть, або зломлять пановане наших катів!

Аби не прийшло до кровавої борби, Русини візвали віденьске правительство, аби оно раз вже зробило в Галичинї порядок, аби дало Русинам се, що їм доси заперечувало, бо до сеї пори знало в Галичинї лиш оден народ: польску шляхту.

Вже се страшно озлобило наших катів. Они мали ще одну надію. Они гадали що як зачнуть ся страйкові процеси, то суди не будуть дивити ся, чи хто винен чи нї, тілько всїх впакують до криміналу.

Пани гадали, що як пару тисячів хлопів посидить невинно в криміналї, то се так пригнобить хлопів, що вже нїколи не застрайкують.

Пани гадали, що як суди зруйнують страйкарів, то хлопи відвернуть ся від „Народного Комітету" они гадали, що хлопи повикидають „Свободу" з хати і з читалень і покумають ся з Ляхами.

Коли би рускі хлопи приступили до Поляків, то польскі урядники збунтували би ся против правительстоа і цїсар мусїв би дати Галичинї повну автономію; тогди скасовано би галицке намістництво і наш край називав би ся Польщею.

Суди дїйстно зачали засуджувати страйкарів в страшний спосіб. Тернопільский судия, Цибик сказав адвокатам цїлком отверто, що кождий хлоп, на котрого прийшло донесенє, мусить бути засуджений. Він сказав, що тут не розходить ся о параґраф, бо як є з гори наказ, що кождого треба засудити на пару місяцїв криміналу, то кождий мусить бути засуджений за котрий будь параграф.

Страйкові процеси доказують, що австрийска конституция і австрийскі права не суть для руского народу.

Для Русина, котрий посьміє скористати з австрийскої конституциї, є кримінал.

Сипнули тисячі місяцїв вязницї за нерозважне слово, за злочин не сповнений нї буком, **нї сїркою,** тілько язиком!

Але даремна надїя польских панів! Замість того, щоби аґітаторам робити докори позасуджувани заїли ся еще більше.

Неоден, за котрим заскреготав ключ кримінального псїпаки, шепотїв стискаючи пястук: „Пождіть! Коли вийду, то вже не буду воювати язиком, тілько чим иншим!

Коли всї ті, котрих за страйк поза микано, встануть против вас, то скінчить ся ваше пановане!"

Підписані питають: „Як ексцеленция гадає виправдати сю конфіскату?" Відень 21 жовтня 1902 *Др. Кос і Товариші.*

Польскі хлопи.

Інтерпеляция дра Коса і товаришів до мінїстра судівництва в справі конфіскати „Громадского Голосу". (Протокол палати послів XVII. Сесия 1, засїданє 162, стор. 4899.)

Прокуратория у Львові сконфіскувала слїдуючі уступи ч. 15 згаданої часописи:

„Огонь страйку захопив цїлу руску Галичину. Рускі хлопи страйкують, аби поправити долю руского і польского хлопа. Але дивіть!

Польскі хлопи зрадили руских хлопів в потребі. Показало ся, що польскому хлопови пан Поляк, котрий дре з него шкіру, є близший, як рускі хлопи, котрі з польским хлопом в однїй жиють нуждї.

Польскі хлопи зрадили хлопску справу, они ломлять страйк і ідуть в ярмо на паньский лан. Через се вийшло таке, що страйк був не лиш клясовою борбою, але і национальною війною. Страйк був сильною рухавкою против польского і австрийского гнобителя."

Підписані питають: Чим ексцеленция виправдає сю конфіскату.

Відень 21 жовтня 1902

Др. Кос і товариші.

ВИБОРИ.

При доповняючих виборах до державної ради одержали:

В Стрию:
О. Давидяк 108 голосів.
Ґр. Старженьский 127 голосів.

В Жидачеві:
О. Давидяк 115 голосів.
Ґр. Старженьский 66 голосів.

В Дрогобичи:
О. Давидяк 114 голосів.
Ґр. Старженьский 149 голосів.

Разом отже дістали:
О. Давидяк 337 голосів.
Ґр. Старженьский 342 голосів.

Вибраний ґр. Старженьский більшостию 5 голосів!

Вибори були „галицкі", бо в многих громадах правибори відбули ся не правильно. В день голосованя перервано — незнати чого — голосованє в Дрогобичи. Здаєсь аби порахувати, кілько голосів потребує Старженьский. Обчислено, що аби Старженьский вийшов, потребує дістати в Дрогобичи 150 голосів, що зараз написала Gazeta Narodowa. І дїйстно! Коли закінчено голосованє, показало ся, що Старженьский дістав 149 голосів, то є тілько, кілько треба, аби мати від Давидяка о оден голос більше! Старженьский мав властиво тілько о оден голес більше, бо Давидякови кілька голосів уневажнено.

Державна рада.

Нїмецкі і ческі посли забирають час дискусиєю над найріжнїйшими наглими внесенями так, що годї приступити до дискусиї над справами, що стоять на порядку дневнім. Тих внесень є тілько, що можуть державній радї забрати часу ще яких 6 місяцїв. Супротив того правительство не велику має надію перепerти закон о збільшенє числа рекрутів, якого заряд війска потребує до обслуги нових гармат (гавбиць).

Правительство хотїло в якийсь спосіб помирити Чехів з Нїмцями, але нї одні, нї другі не хочуть згодити ся на се, що правительство хоче дати одним і другим. Чехам хотїло правительство дати ческу мову в урядах, а Нїмцям відграниченє нїмецких округів в Чехії від ческих округів. Але Чехи не хочуть згодити ся на нїмецкі округи, а нїмцї хочуть, аби урядовою мовою в цїлій державі, отже і в Чехиї, була нїмецка мова.

З разу гадали, що послів ческих, нїмецких і польских злїплять в коаліцию і що в такім случаю до мінїстерства возьмуть з кождого із згаданих сторонництв по одному до мінїстерства. В такім случаю в парламентї була би більшість, парламент стояв би за правительством і робота в парламентї йшлаби скорше як тепер.

Однак плян коаліциї розбив ся через те, що деякі Чехи і Нїмцї поставили ся шторцом против плянів правительства.

З разу говорено, що парламент буде розвязаний, але тепер вже нема про се бесїди. Здає ся, що правительство дасть послам який тиждень або десять днів відпочинку, а тимчасом буде торгувати ся з Чехами і Нїмцями аби бодай на хвилю довести до згоди між ними.

— **Про надужитя в судї** вніс п. Яворский в державній радї слїдуючу інтерпеляцию:

„Дня 29. липня 1902 р. розпочав ся стрейк в селї Вибудові, повіт Бережани в Галичинї. Дїдич фільварку вибудівского Габерман заденунциовав до ц. к. староства в Бережанах і до жандармериї, що в селї люди бунтують ся. На сю денунцияцию староста вислав зараз в село свого відпоручника з компанїєю війска. Син дїдича Арон Габерман заденунциовав перед відпоручником Староства зарібника Антона Бідуна, що сей зганяв робітників з його лану. Відпоручник Староства зовсїм не розслїджуючи спави, казав Бідуна закувати і привезти до себе. Тепер почав стягати протокол з Габермана і казав подати сьвідків. Коли однак Габерман не був в силї подати нї одного сьвідка па користь своєї ложної денунцияциї, відпоручник Староства випустив Бідуна, яко невинного на волю.

Антін Бідун вніс скаргу на доносщика Арона Габермана до суду повітового в Козовій. Термін до розправи визначено на день 29. серпня 1902. Означеного дня прийшов Бідун до суду і чекав, бо Габермана ще не було. Коли сей прийшов, ввійшли до салї, де судив адюнкт

Іван Яків дв. ім. Тороньский. По приватній розмові з судиєю Габерман вийшов На запитане Бідуна, що буде з його розправою, судия відповів, що буде визначений термін в суді окружнім в Бережанах, а тепер може йти до дому.

Тимчасом в протоколі серед судових актів есть записано, що сторони погодили ся і приватний обжалуватель відступив від обжалуваня. Ні відступленя від обжалуваня, ні нїякої згоди сторін не було, ввиду чого очевидне сфалшоване судових актів.

На підставі що йно наведеного факту підписані запитують Його Ексцеленцию:

„1. Чи Його Ексцеленция, яко провідник Міністерії справедливости схоче стати на сторожі береженя прав і ц. к. законів і розслїдивши справу учинить задосить покривдженим законам?

„2 Чи Його Ексцеленция є готов за сфалшоване судових актів і надужите власти потягнути до відвічальности виновника і тим способом запобічи тому, щоб подібні випадки на будуче не лучали ся?"

В. Яворский і Товариші.

Віче в Самборі.

Дня 1. с. м. відбулось в Самборі довірочне віче самбірских Русинів, на котрім було звиш 300 отіб. Участь в вічу взяв також посол о. Богачевский, котрого запрошено на референта.

Зібраних привитав голова „Окружної Ради“ адв. др. Стахура, вказуючи на се, що хоч Русини через послідні політичні кроки і через страйк пішли дуже значно вперед, однак і Поляки розпочали против нас скажену роботу, против котрої Русини мусять рішучо ділати. П. Добряньского, суд. радника вибрано на предсїдателя, п. Сенкуся Григория, господаря із Найдорфу на містопредсїдателя, а п. Мих. Новаковского, адв. канд. на секретаря

О. Богачевский вигилосив просторий реферат о теперішнім положеню руского народу, о заходах наших ворогів коло „zniszczenia Rusi“, і небезпеці з боку таких соймових проєктів, як закон о бюрах праці, о збірних громадах і рентових загородах; виказав числами і датами, як кривдять ся руский нарід на користь Поляків і т. д. Свою промову закінчив о. посол зазивом до енергічного відпору і оборони, бо тілько в солідарній борбі наша будучина, та поставив резолюції, котрими віче домагає ся: 1) розділу Галичини і ради шкільної краэвої на руску і польску; 2) заведеня загального, безпосередного права голосованя до всіх репрезентацийних тіл; 3) протестує против соймових законопроектів о бюрах праці, о рентових посілостях і окружних громадах; 4) взиває вписувати ся в члени самбірскої „Окружної Ради“; взиває самбірских Русинів при виборах до ради повітової голосувати на листу „Окружної Ради“. Промову о. посла принято грімкими оплесками і всї ті резолюциї ухвалено.

По о. Богачевскім промовляв п. Іван Михас, господар з Ланович. Бесїдник ударив остро на тих польских урядників, що на самбірским „wiec'у“ підбурювали латиньских хлопів на Русинів, напятнував поступоване повітового маршалка п. Баліцкого, що був предсїдателем русиноїдного „wiec'у“, а свою промову закінчив заявою що міліони сельских хлопских рук потрафлять придавити гидру гакати. — Слїдуючий бесїдник, н. Гр Сенкусь, господар з Найдорфу, станув в обороні судових урядників-Русинів, особливо самбірских, котрих якийсь „паньский хлоп“ Ванат денунциював безпідставно на згаданім „wiec'у“, а потім ті самі денунцияції переденунциював др. Гломбіньский в парляменті.

Пані Стахурова в дуже гарній промові говорила о народних обовязках рускої жінки. Промова викликала між селянами велике одушевлене.

Мих. Новаковский вказав на наші поступи на культурнім, економічнім і політичнім поли, перейшов до страйкового руху, та вказав на вагу хвилї, що незвичайно подібна до доби Хмельницкого! Однак наша інтелїґенция не сьміє поповнити тої помилки, яку поповнила козацка старшина, дбаючи тілько про інтереси своєї кляси, а забуваючи на інтереси хлопских мас, бо инакше програє справу так, як програла ся старшина. -- По п. Новаковскім говорили пп Йосиф Гонїшин, самбірский міщанин п. Духович, емер. інспектор нар. шкіл, о. Погорецкий, парох з Білини, і на кінци др. Стахура.

П. Гонїшин заявив іменем міщаньства, що оно зачинає вже будити ся до народного житя і пізнавати свої народні обовязки та інтереси. — П. Духович на основі власного досьвіду змалював польонізаторску систему Ради шкільної краєвої, а о. Погорецкий підніс славний виступ наших послів в парляменті з нагоди страйкової дебати і поставив внесене, аби руским послам вислати від зборів телеграфічну заяву признания і подяки. Серед оплесків ухвалено се. — Послїдний бесїдник др. Стахура напятнував денунцияції дра Гломбіньского і загалом поступоване професорів львівского університету, що є головними аґітаторами русиноїдної політики. Рівнож схарактеризував др. Стахура відповідно й самбірских урядників-русиноїдів. — Коли вже нїхто голосу не забирав, віче замкнено і всї розійшли ся з найліпшим вражінєм.

ДОПИСИ.

Перемищина.

В Торках під Перемишлем при помочи ради повітової і староства вибрано до громадскої управи людий, котрі на кождім кроці кривдять громаду. Именно підносять ся публичні жалоби на війта Федька Горечку і єго заступника Дмитра Микитишина. На доказ отсї факти: Громада мала на продаж кавалок ґрунту, за котрий давав їй Стефан Новаковский 715 кор., але рада громадска продала той ґрунт Микої Мадайови за 60 кор., отже з очивидною стратою 655 кор. Подібно продано Іванови Риваковн кавалок землї за 300 кор., при чім купуючий мусїв в коршмі пропити з радними 70 кор. Та мимо того купна Ривак до тепер не може обняти в посїдане купленої землї, а рада повітова хоче цїлу справу затушувати. Коли весною вода (Сян) нанесла много деревляного материялу з Красичина переймленого в Торках, повновласник князя Сапіги відпродав дерево громаді, що мала єго звести до пили (тартаку) і ужити опісля на потреби громади. Заступник війта Дмитришин заїхав до тартаку і забрав 14 дощок як би своїх, завіз до себе і накрив конюшиною. Коли Василь Родак голосно о тім злодійстві поважив ся в селї говорити, то Дмитришин з присяжним Сеньком Яремцем побили єго і ще замкнули до арешту. Невдоволені такою управою громадяни подають факти і наводять виновників поіменно, а протектори „хрунів“ на все те дивлять ся мов слїпі, а слухають мов глухі.

З Підгаєччини.

Дня 2. с. м. відбулось отворене читальнї „Просьвіти“ в Росоховатци, де греко-католиків є одна третина, а латинників дві третини і то шляхти. В тім селї не мало напрацював ся для просьвіти Т. Старух з Слободи золотої. До читальнї вписалось 46 членів (12 грецкого обряду). Головою збору був парох Іщкова, кацап. Коли збори ухвалили замовити для читальнї ріжні ґазети, а о „Рускім Слові“ нїхто не згадав, о. кацап зачав говорити так, аби і сю брехливу ґазету впхати до читальнї. Та бесїди єго нїхто не розумів і не слухав. Коли люди засьпівали „Не пора...“, кацап спас ся бігством. Весела забава потягалась аж до рана.

З Дрогобицкого.

В Рівчицях два наші хрунї перед правиборами повставали о півночи і при помочи учителя з Брониці, Гарбіньского аґітували, аби люди схрунили ся. Гарбіньский ходив по селу купувати сїно, хоч того сїна не потребував. Наша молодїж з криком відвела єго до дому. Ляйб Кремпель ходив по хатах і давав на циґаро тютюну. Василь Стецьків засїв у Лейби, підпив си, курив тютюн, що дістав на вибори і викрикував против сьвященика.

Робота хрунів не помогла нїчого. Начальник громади Юрко Риста і заступець Никола Стецула дали примір цїлій громаді. Начальник дав перший голос на о. Михайла Бачиньского та на двох честних селян: Івана Коцяна і Михайла Савулу. Як начальник зачав, так вже йшло до самого кінця.

Страйкові процеси.

Дня 3 жовтня відбула ся в Тернополи страйкова розправа против А. Манорика і 5 товаришів з Дарахова теребовельского повіту.

Вирок: Антін Манорик, Демко Матвіїв і Максим Ничка засуджені по 3 місяції тяжкої вязниці, а Демко Матвіїв, Василь Курочка і Іван Сосульский по 14 днів арешту.

У Львові відбув ся страйковий процес проти 23 селян з Журавник львівского повіту.

Вирок: чотирох, Данила Кобилюха, Михайла Мищишина, Людвика Джалюка і Яцка Гладуна засуджує ся першого (що відбув вже місяць слїдчої вязниці) на місяць тяжкої вязниці заостреної постом раз на тиждень, а трех слїдуючих на пять тижнїв тяжкої вязниці, заостреної постом раз на тиждень. Обжалованого Петра Конюха (що відбув вже 14 днів слїдчої вязниції) засуджує ся на 8 днів звичайного арешту. Прочих 18 обжалованих (з котрих 9 відбуло по 3 тижні слїдчої вязниці) увільняє ся від вини і кари.

Петро Конюх приймив вирок — прочі чотири застерегли собі три дні до намислу. Заступник ц. к. прокуратора зголосив що до всїх засуджених за злочин публ. насильства відклик задля низкого виміру кари, а що до увільнених застеріг собі три дні до намислу.

В Тернополи відбула ся дня 9. жовтня розправа страйкова против Михайла Глобовича і товаришів з Васильковець гусятиньского повіту.

Глобович, Нагорняк, Кучмій увязнені від 22 липня 1902. (Отже близько три місяці!!) а Анна Пйотровска на волі перечать вину.

Глобовича і Кучмія засуджено на кару 8 і 10 днів арешту а Пйотровску цїлком увільнено.

Дня 22 жовтня відбула ся в Тернополи розправа против шістьох селян з Шершенївців пов. борщівского. 1) Петро Волошук, 2) Дмитро Кучера, 3) Войтко Кучка, 4) Іван Новицкий, 5) Мартин Королюк і 6) Іван Рудий. — Волощук і Кучера пересидили в слїдчій вязниці від 24 липця с. р, прочі обжалувані були на вільній стопі.

По розправі засуджено Петра Волощука і Дмитра Кучеру кождого на 2 місяці тяжкої вязниці, прочих обжалованих увільнено від вини і кари.

В Тернополи підбула ся дня 24 мин. м. страйкова розправа против Карпа Ількова і 3 товаришів з Дубовець.

Вирок: Іосиф Каплун і Іосиф Редькна 10 і 6 днів арешту — другі 2 вільні.

У Львові відбулась дня 3 падолиста карна розправа против 9 обжалованих господарів з Каменополя, львівского повіту. Обжалованих боронили адвокати др. Кость Левицкий і др. Фельд.

Засуджено Олексу Островского, Яна Мельника і Северину Бурмусову по 7 днів а Олексу Савку на 13 днів арешту, за звичайне переступство а иньших увільнено.

В Тернополи відбула ся дня 6 мин. м. страйкова розправа против Івана Захаркова з Сидорова.

По промові оборонця, п. А. Гриневецкого трибунал увільнив Захаркова від вини і кари.

В Тернополи відбула ся дня 27 мвн. м. страйкова розправа против Андрія Шкварка і єго 9 товаришів з Кобиловолок теребовельского повіту та тое, що дня 29 липця с. р. на візване жандарма в Кобиловоках не розійшли ся — отже за провину збіговиска. Шкварок сидить в вязници слїдчій від 29 липня 1902, то єсть рівно 3 місяці Всї оскаржені боронять ся тим, що візваня жандарми, щоби розійшли ся, не чули.

Вирок: 4 увільнено; прочих засуджено на кару від 8 днів до 1 місяця арешту а се: Дмитра Полюгу на 1 м., Ст. Шкварка на 3 тижні, Андія Шкварка на 14 днів, М. Сохання на 10 днів а Йосифа Городиского і Стефана Скрибайла по 8 днів.

У Львові відбула ся в днях 27. і 28. н. ст. жовтня с. р. против Стаха Ющишиного і 22 товаришів з Сухорічи (маєтности кн. Северини Сапіги) головна розпрова о злочин вимушеня, переступство з §. 3. закону коаліційного і словну зневагу жандарма.

Всїх 23 обжалованих, з котрих 9 пересиділо в слїдчій вазниці від 2-ого до 30-ого серпня с. р., боронили львівскі адвокати др. Кость Левицкий і др. Микола Шухевич.

Увільнено цїлком чотирох обжалуваних; всїх прочих обжалуваних увільнено від злочинів насильства публичного через вимушене, а засуджено їх тілько за переступство закону коаліційного. З осібна Стаха Ющишиного за-

судженого на шість тижнів арешту, Михайла Сенчишиного на три тижні арешту, та инших на кару від 3 13 днів арешту.

В днях 30. і 31. и. ст. жовтня с. р. відбула ся перед тим самим трибуналом головна розправа против Данила Кобилюха і 22 товаришів з Журавник, з котрих 11 вже відсиділо в арешті слідчім по 23 днів.

Обжалуваних боронили: адвокат др. Кость Левицкий і кандидат адвокатский др. Теодозий Заяць.

Зовсім увільнино вісімнацятьох обжалуваннх; прочих пятьох обжалуваних увільнено від насильного нападу на двір, бо розправа виказала, що жаден з обжалуваних навіт ногою не вступив на подвірє двірске, та засуджено чотирох обжалуваних за грізний зазив до страйку на вязницю по 4 - 5 тижнів, а пятого обжалованого на вісім днів арешту за переступство закону коаліцийного.

В обох сих справах зголошено зажалени неважности против запавших вироків.

В Тернополи відбула ся дня 30. жовтня розправа карна против Кирила Місяця з Крогульця гусятиньского повіту.

Вирок: 1 місяць тяжкої вазниці. Обжалуваний вирок приняв.

В Тернополи відбула ся дня 30. жовтня с. р. страйкова розправа против Кирила Батюка і Антона Куницкого.

Вирок: Кирило Батюк 6 неділь, Антін Куницкий 3 місяці тбжкої вязниці. Оба засуджені приняли вирок і пійшли на кару.

Перед звичайним трибуналом краєвого карного суду у Львові відбулм ся 7. падолиста розправа проти Петра Орлевича, обжалованого о злочин публичного насильства.

По переведеній розправі увільнив трибунал обжалованого від вини і кари. Боронив (безплатно) адв. др, Кость Левицкий.

Того-ж дня, 7. падолиста відбула ся перед звичайним трибуналом краєвого карного суду у Львові розправа проти Івана Шведа, зарібника з Чижикова коло Вииик, обжалованого о злочин публичного насильства і крадіж.

По переведеній розправі увільнив трибунал обжалованого від закиненого єму актом обжалованя злочину публичного насильства і крадіжи, а узнав вирним переступу з §. 1. закона проти піяньства і засудив на 7 днів арешту.

В Тернополи відбула ся дня 30 мин. м. страйкова розправа против Михайла Нагірняка з Васильковець гусятиньского повіту. Нагірняк пересидів через 10 неділь в слідчій вязници. Трибунал засудив єго на 3 дни арешту.

В Тернополи відбула ся дня 24 мин. м. страйкова розправа против Данила Польового і 8 товаришів з Ракового кута гусятинського повіту.

Вирок: Данило Нольовий і Павло Кулик винні злочину і першого засуджує ся на 4 тижні, а другого на 3 місяці тяжкої вязниці. Петро Шмир, Франко Древняк і Іван Косович винні переступства і засуджує ся їх від 10 днів до 4 тижнів арешту. Прочих увільняє ся.

НОВИНКИ.

— **Страйкарі з Черниховець** збаражского повіту ставали в днях 28 і 29 жовтня с. р. перед звичайним трибуналом окружним в Тернополи. Десь в половині липня с. р. черниховецкі страйкарі обкидали камінєм страйколомів із Лозової повертаючих вечером під охороною жандармів, від роботи з черниховецких ланів. За се арештовано зараз шістьох селян, а між ними двох визначнійших в хлопскім руху: Федька Остапчука і Луця Чіхрая. Арештовані пересиділи по одинацять тижнів в слідстві. Опісля арештували ще чотирох, котрі пересиділи по пять тижнів в слідстві. Трох обжалувано за фальшиві зізнаня — разом отже тринайцять осіб. По переведеню розправи засудив трибулал чотирох на тяжку вязницю, именно: Стефана Макуха на три місяці з постом (він сидів 11 тижнів в слідстві), Семка Ґураля на два місяці (11 тижнів слідства), Яська Стефанюка на два місяці (5 тижнів слідства) і Параньку Бохенок на 1 місяць вязниці за фалшиве зізнанє. Решту, девятьох увільнив. Прокуратор зголосив відклик неважности до пятьох увільнених, і також задля низького виміру кари засудженим. Засуджені мабуть зголосили зажаленє неважности. Боронили; д-р С. Данилович і д-р Розенфельд.

— **Парцеляция**. В Молошковичах яворівского повіту є до розпарцельованя 300 морґів орного поля і 50 м. зрубів. Поле спадом до полудня. Земля чорна, легка, з малою примішкою піску. Парцеляция може бути переведена зараз в довільній скількости морґів. Ціна морґа 130 зр. З села є по 2 милї до Яворова, Городка і до Янова. Докладнійше можна звідатись у о. Льва Тиховского в Молошковичах, п. Біла гора.

— **Дяка** пошукує уряд парохіяльний міста Сянока. Зголошувати ся належить зараз.

— **Канцелярия філії „Просьвіти“ в Тернополи** містить ся в „Рускій Бесїдї“ при улици св. Івана і там кождої середи і пятниці від 1 — 3 години по полудни буде можна засягати всяких інформаций в просьвітно-економічних справах. Р. Сосновский голова, І. Голубович секретар.

— **Парцеляция**. В Манаєві повіта золочівского парцелює ся фільварок около 600 морґів, в тім 350 орного поля і корчунку, 50 морґів сіножатий, 200 морґів лїса. Земля пшенична. Ціна від 400 до 500 корон за морг. Млин водний на 4 камені. На корчунку дуби. Зголошеня до о. Ф. Тарнавского пароха в Манаєві п. п. Олїїв.

— **Відкусив собі язик**. До віденьского шпиталя божевільних привезено молодого урядника, що зійшов з розуму. Оногди нещасливий дістав нападу шалу; почав страшно кричати, скавулїти і кидати ся. Дозорцям повело ся доперва по великих трудах звязати єго.

Нараз звязаний заскреготав страшно зубами, а з уст єго поплила кровава піна; ба не лиш піна але й куснї тїла зачинають випливати з уст. А то божевільний гризе свій власний язик і куснї з него то випльовує, то поликає і ще говорить: О, який смачний! Лїкарі старають ся не дати єму себе самого калїчити; Хотять дати єму на спанє. Та дарма. Недужий як дика зьвірина кидає ся і хоче зубами зловити за руку, котра зближає ся до него. Лїкарі хотять всїлякими інструментами не допустити до того, щоби він відгризав собі язик, але не можуть того нїяк зробити. Нараз знов заскреготали зуби і з уст божевільного вилетїв язик. Тепер зачав він відгризати собі губи, але з упливу крови ослаб так, що упав на землю без памяти і по кількох годинах помер.

— **Громадяни села Увиня** брідского повіту, закупили від власти телїв Новаковских обшар двірский в Станинї, що складає ся з 454 морґів землї, горальнї і економічних будинків. Купно згоджене за 205.000 К., на що громада заплатила готівкою 89.869 корон, а решту має заплатити ратами Галицкому кредитовому Товариству.

— **Земля на продаж**. В Блажові 13 км. від Самбора єсть до спроданя ріля, а се: 50 морґів зрубу, 20 морґів лук і 200 орного поля. Реальність обтяжена на около 9.000 зр. довгом в банку. Власти телї згодять ся на сплату в річних ратах. Ціна купна 100 зр. за морґ. Близші відомости подає о. Іван Літиньский, парох в Чукві, п. Самбір.

— **Страшний визиск**. В селї Чистопадах (пов. брідского) платить місцевий посесор, жид Ґроскопф, *по 25 крейцарів* денно за плуг, т. є. за *один день орки*. Чистопади є власностию п. Тадеуша Цєньского, великого польского патріота. День орки 25 кр. се вже такий визиск якого в рускій Галичинї годї було дожидати

— **Величезна крадіж**. В головнім бюрі продажи соли при видїлї краєвім пропало 60 тисячів, або й сто тисячів корон. Арештовано головного доставника соли в Золочеві Мендля Шора, котрий шахрував в той спосіб що на квіттї виставленім на 30 корон, дописав 19 і так зробив квіт на 1930 корон. В видїлї краєвім видати єму сіль, бо він мав там спільників, котрі не дивили ся, що квіт сфальшований; Шор очивидно дїлив ся потому із спільниками. Одного такого спільника, Філїпковского вже арештовано і відвезено до суду в Золочеві.

— **Стріляв до Короля**. Оногди, коли бельґійский король виходив з церкви по поминальнім богослуженю за бл. п. королеву, Італїянець Дженнаро Рубілї вистрілив до него три рази з револьвера. Кулї оминули короля, тільки одна ранила легко товариша

— **Муриньска проповідь**. Один муриньский сьвященик з Люізіяни в Америцї мав таку проповідь перед численними вірними: Брати мої! Бачили ви білого чоловіка? Злий він і проклятий! Дивуєте ся, пощо єго Господь сотворив?... Отжеж воно так стало ся. Давно, дуже давно тому, жила собі муриньска пара в прекраснім огороді, де було повно мельонів, банань, курят, картофель і вина. Був се рай, а пара щасливих подругів, Адам і Ева. Мали вони двох синів: Авеля та Каїна. І стало ся так, що Каїн убив Авеля і сховав ся в огороді під бурянами та кропивою. Втім надоспів Господь і рече: „Щож ти, драбуго, здїлав? Гадаєш, що я тебе не виджу? Вилази сейчас із кропиви!“ Вийшов Каїн і сказав: „Ото єсьм, Боже, що прикажеш?“ — „Де твій брат Авель? Запитав Господь. На те Каїн поблїд зі страху почав трясти ся, ставав чимраз білїйший аж цїлком побілїв... Так повстав злий, проклятий, білий чоловік, найбільший ворог всього правовірного, чорного племени.

Скасованє рогачок. Рада повітова в Залїщиках ухвалила скасувати всї рогачки в залїщицкім повіті.

— **Дяк** молодий, безженний, з середним голосом, уміє добре провадити господарку, заводити хоральний спів — глядає відповідної посади почавши від провідної недїлї.

Іоаи Сторожук, півець церковний в Окнї, п. Городенка

— **Релїґійна секта в Мисцовій.** В днях 27 і 28 жовтня відбула ся в Яслї розправа против кількох селян з Мисцової о заснованє тайного товариства релїґійного під назвою „Брацтво св. Параксевії“. Трибунал узнав всїх обжалованих винними закиненого їм переступства о стоваришенях і засудив на кару в висоті одного місяця, трех недїль і 10 днів.

— **Туберкульоза** у людий і звірят, написав Михайло Охнич, ц. к. повітовий лїкар ветеринариї в Печенїжинї.

Книжка має 65 сторін і коштує 60 сотиків. Замовляючий 5 примірників нараз, дістає шестий даром. Головний склад у Ю. Насальского професора в Коломиї.

Книжочка опрацьована совісно на підставі дослїдів найзнаменитших лїкарів і природознавців.

— **Філія тов. „Просьвіти“ в Стаиисламі** скликує на 8 грудня в полудне, віче просьвітно-економічне з слїдуючими рефератами: Про руску ґімназию в Станиславові і про парцеляцию ґрунтів.

Дня того самого буде устроєний людовий концерт з богатою програмою, в котру між иньшим ввійде відчит панї Малїцької про Шевченка.

ОПОВІЩЕНЄ.

В часї від 9 до 30 грудня 1902 р. урядить Бюро Патронату з припорученя Видїлу краєвого з дня 11 Падолиста 1902 р. ч. 82719.

VII. Практичний курс науки для касиєрів і членів Заряду Спілок ощадн. і позичок у Львові.

На курс сей могуть бути принятими кандидати представлені Зарядами істнуючих Спілок або основательскими комітетами Спілок проєктованих і зголошених до Бюра Патронату. З одної Спілки могуть бути представленими **два** кандидати, однак треба притім зазначити, котрому з двох, після бажаня Спілки, має віддати ся першеньство. Зазначує ся притім, що число учеників на курсї обмежене до 25. До кождого прошеня о принятє на курс треба долучити: 1) метрику хрещеня або метрикальний витяг для кождого кандидата і 2) пробу звичайного письма кождого кандидата разом з єго заявою, що єсли буде принятим, з'обовязує ся прибути на науку і придержувати ся до обовязуючої в часї науки інструкциї.

Кандидати незасібні могуть узискати запомогу від Видїлу краєвого по 50 корон — і прошенє о сю запомогу треба в поданю о принятє висказати. Крім того Бюро Патронату готове підперти заходи принятих на курс кандидатів з місцевостий дальше від Львова віддалених о зниженє цїни їзди зелїзницею.

Врешті починить Бюро Патронату також заходи, щоби улекшити відповідне поміщенє і удержанє принятих на курс кандидатів.

Поданя без стемпля треба вносити до „Бюра Патронату для Спілок ощадности і позичок при Видїлї краєвім у Львові найзпізнійше до дня 28 падолиста с. р.

Ціна збіжа і плодів господарских,

Ціна збіжа у Львові. В остатних днях платили за 50 кільоґрамів: пшениці 7·60—07·75; жита 6·55—6·60; ячменю пашового 0·00—0·00; ячменю броварного 5·75—6·25; вівса 6·90—6·25; ріпаку 9·50—09·75; гороху пашового 6·25 до 6·50; гороху до вареня 8·75—9·00; вики 6·25 до 6·50; бобику 5·20—6·15; гречки 0·00—0.00; кукурузи 6·25—6·50; конюшини червоної 60·00 до 65.50; білої 80·50—85·00; шведскої 00·00 до 00·00; тимотки 22·00—26·00 корон.

Ціна безрог в Відни. На торг сего тиждня привезено 13.203 штук свиний. За тучні свинї платили 96 до 98 сот., за середні і старі 88 до 94 сот., за легкі 80 до 86 сот., поросята 68 до 86 сот. за кільоґрам живої ваги.

Худоби зігнано на віденьский торг 5868 штук, з того з Галичини і Буковини 552. З галицких волів сиродано 100 штук по 58 до 65 к.; 340 по 66 до 73 кор.; 42 по 74 до 77 кор.; Бугаї товсті продавано по 54 до 69 к.; корови товсті по 54 до 69 к. Худу худобу продавано по 32 до 52 к. — Все за сотнар метричний живої ваги.

РАХУНОК

Товариства взаимного кредиту „Дністер“
У ЛЬВОВІ
стоваришеня зареєстров. з обмеженою порукою
за місяць жовтень 1902.

I. Стан довжний:

1. Удїли членів 92.353 К. 97 с.
2. Фонд резервовий 10.989 „ 12 „
3. Спеціяльна резерва страт 1.111 „ 59 „
4. Вкладки щадничі:
   а) стан на початку жовтня 1,051.255 К. 23 с.
   б) вложило в жовтни 51.085 „ 50 „
   разом 1,102.340 К. 73 с.
   в) виняло в жовтни 32.058 „ 50 „

Позістає з кінцем жовтня 1,070.282 „ 23 „
5. Сальдо побраних процентів 49.876 „ 05 „
6. Непіднята дивіденда за рік 1897, 1898, 1899, 1900, 1901 4.584 „ 59 „
7. Кошти спору 758 „ 66 „
8. З рахунку ріжних сторін 483 „ 83 „
9. Кредит банковий (в банку краєвім) 141.000 „ — „
10. Рахунок біжучий з Тов. обезп. „Дністер“ — „ — „
11. Рах. зиску за р. 1901 1,144 „ 43 „

Сума 1,372.584 К. 47 с.

II. Стан чинний:

1. Позички уділені на скрипти
   а) стан на початку жовтня 1,235.757 К. 09 с.
   б) уділено в жовтни 30.040 „ — „
   разом 1,265.797 К. 09 с.
   в) звернено в жовтни 27.648 „ 34 „

Стан з кінцем жовтня 1,238.148 К. 75 с.
2. Готівка в касі з днем 31 жовтня 1902 3.397 „ 17 „
3. Цінні папери фонду резервового 11.439 „ — „
4. Цінні папери инші 53.224 „ 50 „
5. В щадници почтовій (оборот чековий) 9.516 „ 20 „
6. В инших Товариствах і Банках 46.918 „ 23 „
7. На рахунку ріжних сторін 7 „ — „
8. Сальдо коштів адміністрациї 9.933 „ 62 „

Сума 1,372.584 К. 47 с.

Членів прибуло 33 з 36 уділ., убуло 7, остає з кінцем жовтня 1902 всіх членів 2.341 з 2.436 декларованими уділами в сумі 121.800 кор. Стопа процентова від вкладок 4% від позичок уділюваних з провізією на кошти адміністрациї 6½%

Львів дня 13. жовтня 1902.

В Товаристві взаїмних обезпечень „Дністер“ прибуло в місяци жовтни с. р. 10.923 важних поліс на суму 10,514.162 кор. обезпеченої вартости з премією 96.353 кор. 66 сот. Разом від початку року до кінця жовтня видано 99.973 важних поліс на суму 99,270.102 кор. з премією 901.070 кор. 08 сот; попередного року в тім самім часї було 87.335 важних поліс на суму 87,141.103 кор. з премією 784.430 кор. 07 сот. то єсть сего року о 12.638 поліс і 116.640 кор 29 сот. премії більше.

Шкід в жовтни прибуло 41, разом від початку року по конець жовтня було 848 шкід з котрих 806 вже виплачено, 6 шкід находять ся в ліквідациї, а виплату 6 відшкодовань (в сумі 3.388 кор. 12 сот.) на разї з причин правних вздержано.

Сума всїх тих шкід разом з коштами ліквідациї виносить brutto 437.955 кор. 18 сот. з чого по потрученю части реасекурованої лишаєсь на власний рахунок 196.789 кор. 23 с.

При відновленю поліс по конець жовтня с. р. зараховано членам титулом 8% звороту квоту 57.994 кор. 22 сот.

Фонд резервовий з кінцем жовтня с. р. виносить 455.289 кор. 87 сот.

Львів дня 9. жовтня 1902.

З друкарні Народової (Манєцких), Львів, Коперника ч. 9.